

Journal of Social Sciences

Volume 2 | Issue 2

Article 3

1962-01-01

ศาลยุติธรรมไทย

สถิตย์ เล็งไธสง

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss>

Part of the [Social and Behavioral Sciences Commons](#)

Recommended Citation

เล็งไธสง, สถิตย์ (1962) "ศาลยุติธรรมไทย," *Journal of Social Sciences*: Vol. 2: Iss. 2, Article 3.
Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss/vol2/iss2/3>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Social Sciences by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

Chulalongkorn Journal Online

Office of Academic Resources

Chulalongkorn University

Article Information:

To cite this document: สถิตย เล็งไธสง. (1962). ศาลยุดิธรรมไทย.
Faculty of Political Science (JSS), 2(2), 103-117.

Date received:

Date revised:

Date accepted:

License and Terms:

This is an Open Access article under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>). Please note that the reuse, redistribution and reproduction in particular requires that the authors and source are credited.

ศาลยุติธรรมไทย

Courts of Justice of Thailand

โดย สถิตย์ เล็งไธสง

เรื่องศาลยุติธรรมไทยนี้ผู้เขียนได้เขียนขึ้น เพื่อประกอบการสอนวิชาพระธรรมนูญศาลยุติธรรม โดยมีได้ตั้งใจว่าจะนำมาลงพิมพ์ในวารสารนี้เลย แต่ท่านบรรณาธิการเสนอมา และผู้เขียนเห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่านทั่วไป จึงสนองรับด้วยความเต็มใจ

ย่อมเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า ศาลเป็นสถาบันหนึ่งของอำนาจอธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ เป็นสถาบันที่ใช้อำนาจตุลาการ ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ประสิทธิภาพประสิทธิภาพยุติธรรมให้แก่ประชาชน จึงถือว่าเป็นสถาบันที่ศักดิ์สิทธิ์และสำคัญในการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและทรัพย์สินของประชาชน คำพิพากษาของศาล ถือกันว่าเป็นเสมือนหนึ่งพระบรมราชวินิจฉัย ไม่มีการแก้ไขหรือคืนคำ เว้นแต่จะมีการอุทธรณ์หรือฎีกาให้ศาลที่มีอำนาจสูงกว่า

เป็นผู้แก้ไข หากเป็นคดีบางชนิดที่ต้องห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา หรือคดีอาญาที่ชั้นศาลทหารในยามฉุกเฉินเช่นปัจจุบันนี้ ความหวังหรือความวิตติ ย่อมจะขึ้นอยู่กับประกาศิตของศาลชั้นเดียวสุดที่จะหลีกเลี่ยง จึงเป็นเสมือนหนึ่งไม้เท้ากายสิทธิ์ ชด้นตายขปลายเป็น จึงควรที่จะศึกษาหาความรู้เรื่องศาลไว้บ้างตามสมควร.

ศาลยุติธรรมสมัยก่อน

ตามลักษณะการปกครองของประเทศไทยสมัยโบราณ ซึ่งได้ตั้งขึ้นเป็นระเบียบแบบแผนแล้วนั้น ปรากฏตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีว่า ได้แบ่งราชการออกเป็น ๔ กรม เรียกว่า เมือง วัง คลัง และนา หรือเรียกรวมกันว่า “จตุสดมภ์” มีเสนาบดี ๔ ตำแหน่งเป็นหัวหน้ากรมเหล่านั้น เสนาบดีกรมวังว่าการในพระราช

สำนักและการยุติธรรมด้วย เพราะประเพณีโบราณได้ถือเป็นคติว่า พระมหากษัตริย์เป็นผู้ประทานความยุติธรรม ทรงวินิจฉัยอรรถคดีกรณีพิพาทของราษฎรโดยพระองค์เอง แต่ในเมื่อจำเป็นต้องแบ่งเบาพระราชภาระในการนี้ จึงโปรดให้เสนาบดีกรมวัง ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดติดพระองค์ ว่าการยุติธรรมต่างพระเนตรพระกรรณ ในเมื่อมีผู้เอาคดีไปกราบทูลว่า ขุนศาลตระลาการบังคับคดีมิเป็นธรรม แต่คดีที่ศาลกรมวังนั้นคงเป็นคดีบางส่วน และโดยมากเป็นคดีที่ราษฎรฟ้องร้องกันเอง ส่วนคดีอุกฉกรรจ์มหันตโทษเช่นคดีโจรผู้ร้ายเสียนหนามแผ่นดินชั้นศาลกรมเมือง หรือที่เรียกว่า ศาลกรมพระนครบาล ซึ่งมีหน้าที่บังคับกองตระเวนและขุนแขวงอำเภอกำนันในเขตกรุง นอกจากนั้นคดีที่เกิดขึ้นเนื่องในหน้าที่ราชการกรมใดก็มีศาลกรมนั้นพิจารณา เช่นศาลกรมนาพิจารณาความ บรรดาที่เกี่ยวข้องกับที่นาและโคกระบือ และกรมคลังบังคับคดีพระราชทรัพย์ของหลวง และครั้นมาสมัยเมื่อมีการค้าขายกับชาวต่างประเทศ ก็ได้มีศาลกรมท่าชั้นอยู่ในกรมคลัง บังคับคดีเกี่ยวกับคนต่างประเทศอีกแผนกหนึ่งเป็นต้น ใน

ส่วนวิธีพิจารณาพิพากษาคดีของศาลต่าง ๆ นั้นได้มีลูกขุน ณ ศาลหลวงเป็นผู้พิจารณาคดีที่ศาลสืบพยานเสร็จจำนวนแล้ว เพื่อชี้ขาดว่าฝ่ายใดผิดหรือไม่อีกชั้นหนึ่ง

ลักษณะการปกครอง ที่แบ่งเป็น ๔ กรมดังกล่าว ปรากฏหลักฐานเป็นที่แน่นอนจนว่ามีมาแต่แรกตั้งกรุงศรีอยุธยา ส่วนสมัยกรุงสุโขทัยก็น่าจะแบ่งการปกครองเป็นทำนองเดียวกันนี้ ซึ่งมีเสนาบดีกรมวังเป็นผู้ชำระความแทนพระมหากษัตริย์หรือมีฉะนั้น ก็อาจทรงมอบพระราชภาระส่วนนี้ให้แก่ปุโรหิต หรือมโนสารอำมาตย์ ดังเช่นที่ปรากฏในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ว่า พระยามหาสมมุตราชทรงตั้งให้เป็นใหญ่ในหน้าที่บังคับบัญชากิจคดีทั้งปวง ในส่วนที่ปรากฏตามศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงว่า ที่ประตูประราชวังมีกระดิ่งแขวนไว้ สำหรับให้ผู้มีทุกข์ร้อนไปสั่น ร้องทุกข์ และเสด็จออกประทับเหนือแผ่นดินพระแท่นมนังคศิลาภายใต้ไม้ตาล รับและวินิจฉัยฎีกานั้นก็น่าจะเป็นโดยทรงมีพระราชประสงค์เช่นเดียวกับพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้ตั้งกองวินิจฉัยเกรวไว้ที่กรมวัง เพื่อให้ราษฎรที่ร้องถวายฎีกาล่าช้าโทษตระลาการ

ได้ ซึ่งเป็นพระมหากษัตริย์คุณโดยฐานที่
วางพระองค์เป็นอย่างดีของประชาชน

ครั้นมาเมื่อรัชสมัยสมเด็จพระบรม
ไตรโลกนาถ ได้ทรงตั้งเสนาบดีเพิ่มขึ้นอีก
๒ ตำแหน่งคือ สมุหพระกลาโหม เป็น
หัวหน้ากรมพระกลาโหม บังคับบัญชา
ราชการฝ่ายทหารทั่วไปตำแหน่งหนึ่ง และ
สมุหนายกเป็นหัวหน้ากรมมหาดไทย บังคับ
ราชการฝ่ายพลเรือนทั่วไป อีกตำแหน่งหนึ่ง
เสนาบดีทั้งสองตำแหน่งนี้ มียศเป็นอัครมหา
เสนาบดีสูงกว่าเสนาบดีทั้ง ๔ และมีหน้าที่
เป็นผู้บังคับบัญชาการหัวเมืองด้วย ซึ่งมีทั้ง
การทัพศึก การรักษาท่านบำรุงบ้านเมือง
การเก็บส่วย เก็บบรรณาการ และระงับ
คดีความต่าง ๆ

ราชการในสมัยต่อมา ทำให้เกิด
ความจำเป็นต้องมีกรมแยกออกไปอีก ฉะนั้น
นอกจากกรมพระกลาโหม มหาดไทย และ
กรมเมือง วัง คลัง นา ดังกล่าวข้างต้น
ได้มีกรมขึ้นรองลงมาสำหรับราชการต่าง ๆ
อีกมาก ลักษณะการปกครองที่แบ่งเป็น
กรมต่าง ๆ นี้ ยังคงเป็นมาในสมัยกรุง
รัตนโกสินทร์ และในส่วนที่เกี่ยวกับคดีความ
กรมใดมีอำนาจชำระและตัดสิน กรมนั้นก็

ยังได้ชื่อว่าเป็นศาล

ตามที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าใน
สมัยรัชกาลที่ ๕ ก่อนตั้งกระทรวงยุติธรรม
กรมที่เป็นศาลนั้น มีทั้งอำนาจตุลาการและ
ตุลาการรวมกัน ในครั้งนั้นไม่มีกรมกระ
ทรวงใดมีหน้าที่พิจารณา และตัดสินความ
เพียงอย่างเดียวดังเช่นกระทรวงยุติธรรมปัจจุบัน
ผู้พิจารณาคดีความ และกรมที่มี
อำนาจเป็นศาลนั้น แยกย้ายขึ้นอยู่ในกระ
ทรวงต่าง ๆ เช่น

ศาลในหัวเมืองฝ่ายเหนือขึ้นอยู่ในกรม
มหาดไทย ศาลในหัวเมืองฝ่ายใต้ขึ้นอยู่
ในกระทรวงกลาโหม และศาลหัวเมืองที่
ขึ้นอยู่ในกรมท่าก็มีอีก และศาลนครบาลใน
กรุงเทพ ฯ ขึ้นอยู่ในกรมเมือง

ศาลในหัวเมืองที่ขึ้นอยู่ในมหาดไทย
ก็มี ในกลาโหมก็มี กรมท่าก็มี ได้ว่าทั้ง
ความแพ่งและอาญา แต่ศาลที่ขึ้นใน
กรมเมืองที่เรียกว่าศาลกรมพระนครบาลนั้น
ได้ว่าแต่ในความอาญาอย่างเดียว ความ
แพ่งมีศาลเรียกชื่อว่า ศาลแพ่งกลาง และ
ศาลแพ่งเกษมเป็นเจ้าหน้าที่ชำระ ศาลแพ่ง
กลางแพ่งเกษมทั้ง ๒ ศาลหาได้ขึ้นอยู่ใน
กระทรวงใดไม่

ฝ่ายกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงกลาโหม กรมท่าก็มีศาลในกรุงเทพฯ ด้วย ต่อเนื่องกับศาลในหัวเมือง รับความที่ศาลในหัวเมืองส่งเข้ามา

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ยังมีศาลที่ขึ้นกรมท่าชำระความต่างประเทศอีก และศาลกรมท่าชำระความเรื่องที่มา ศาลในกรมพระคลังมหาสมบัติชำระความภาษีและหนี้หลวง นอกจากนี้ก็มีศาลราชตระกูล ศาลกรมวัง ศาลกรมสุรัสวดี

ศาลที่เป็นศาลธรรมดาในกรุงเทพฯ ในครั้งนั้นก็คือศาลนครบาล ศาลกระทรวงมหาดไทย กลาโหมและกรมท่า และศาลแพ่งกลาง ศาลแพ่งเกษม คือศาลที่ชำระความโจรกรรม ที่เกิดขึ้นตามธรรมดาและความแพ่งที่ราษฎรเป็นกัน ศาลอื่นๆ ชำระความที่เรียกว่าเป็นพิเศษก็ได้

คำว่า ศาล ในครั้งนั้นหาเหมือนคำว่า ศาล ในครั้งนี้ไม่ ในครั้งนั้นการพิจารณาและตัดสินความทั้งหลาย แบ่งเป็นหลายหน้าที่ หลายกรมเป็นต้นว่า กรมรับฟ้อง ลูกขุน ผู้ปรับ และขุนศาลตระลาการสำหรับศาลนครบาล ศาลแพ่งกลาง

ศาลแพ่งเกษม ศาลมหาดไทย ศาลกลาโหม และศาลกรมท่า เป็นศาลที่มีแต่ตระลาการผู้ชำระแต่ผู้รับฟ้องนั้นเป็นกรมหนึ่งต่างหาก กรมรับฟ้อง นำฟ้องเสนอลูกขุนที่เป็นกรมต่างหากไม่ขึ้นกระทรวงเหมือนกัน เมื่อลูกขุนตรวจฟ้องว่าเป็นฟ้องแล้ว กรมรับฟ้องจึงจะได้นำฟ้องนั้นไปยังศาลนครบาล ศาลแพ่งกลาง ศาลแพ่งเกษม หรือศาลมหาดไทย กลาโหม กรมท่า ศาลหนึ่งศาลใดแล้วแต่ความนั้นจะลงในเขตอำนาจของใคร เมื่อได้ฟ้องไปตั้งแล้วศาลนั้นจึงจะชำระได้ เว้นแต่ในความอาญาโจรกรรมบางราย ที่ศาลกระทรวงนั้น ๆ เหามาชำระชักใช้โดยไม่มีโจทก์ หรือโดยเป็นโจทก์เอง ชำระเอง ถืออำนาจว่าเป็นการปราบโจรผู้ร้ายเช่นนี้ก็มิใช่ว่าไม่แน่นอน

เมื่อศาลทั้งหลายนี้ได้ชำระความเสร็จจำนวนแล้ว ต้องส่งขึ้นไปยังลูกขุนให้ชี้ขาดและลูกขุนเองเมื่อได้ชี้ขาดแล้วว่ามีผู้ใดผิด ผู้ใดถูกยังต้องส่งจำนวนไปให้ผู้ปรับ ให้วางบทอีกต่อไป ฯลฯ และกระทรวงทั้งหลายที่มีนายสำคัญ ๆ ก็ข้ามลูกขุนผู้ปรับเสียเสมอ ๆ การชำระความทั้งหลาย

แบ่งปันกันไปคนละนิดละหน่อย มากมีด้วยกัน”

ศาลในสมัยนั้น ไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีจนเสร็จสิ้นรวดเร็วดังเช่นศาลในปัจจุบันการงานจึงล่าช้าและความค้างมาก

เป็นที่น่าสังเกตด้วยว่า “ตระลาการกับผู้พิพากษาแต่เดิมนั้นผิดกัน ตระลาการเป็นผู้ชำระความเท็จจริง ผู้พิพากษาเป็นผู้วางบทกฎหมายเมื่อได้ความจริงขึ้นมาแล้วตั้งแต่เลิกใช้วิธีพิจารณาความกฎหมาย ๒ เล่ม ตระลาการก็เป็นสุญญ์ เดียวกับผู้พิพากษากะทำการซึ่งแต่เดิมแยกเป็นสองหน้าที่”^๑

ส่วนการอุทธรณ์ฎีกาในศาลนั้นก็ไม่เหมือนกับเดี๋ยวนี้ ในวิธีพิจารณาความเดิมมีเพียงชั้นอุทธรณ์เท่านั้น และอุทธรณ์นั้นก็ไม่ใช่อุทธรณ์อย่างที่เข้าใจกันทุกวันนี้ เพราะในครั้งนั้น วิธีอุทธรณ์ก็คือเมื่อศาลพิพากษาคดีแล้ว คู่ความจะขอให้เปลี่ยนหรือแก้ไขคำพิพากษาอย่างไร ต้องฟ้องผู้ชำระยังศาลอุทธรณ์คดีราชฎีกา

ส่วนการฎีกาในสมัยนั้น เสด็จในกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ได้ว่า “เข้าใจ

ว่าเป็นหนังสือร้องทุกข์ต่อพระเจ้าแผ่นดิน ๆ จะทรงกรุณาโปรดส่งประการใดคงจะไม่เป็นแบบเหมือนกันมาทุกแผ่นดินนัก เพราะอำนาจพระเจ้าแผ่นดินนั้นไม่ใช่อำนาจศาลเป็นพระบรมเดชานุภาพคุ้มครองแผ่นดินคนละอย่างออกไป ใหญ่กว่าอำนาจศาลที่เป็นอำนาจมัดกรังผด็นิสัยก่อน ยังไม่ปรากฏว่าพระเจ้าแผ่นดินได้ทรงมีวิธีพิจารณาความตามที่เรียกกันในศาลเลย เพราะเหตุฉะนั้นจึงสงสัยว่าแต่เดิมมาฎีกาต่อพระเจ้าแผ่นดินไม่ปรากฏนักในกฎหมายนั้นเพราะถือเสียว่าถ้าได้โปรดประการใด ก็แล้วไปด้วยพระบรมเดชานุภาพ ฎีกาในเร็ว ๆ นี้ มีชั้นในคดีที่ศาลตัดสินแล้ว และผู้ที่แพ้คดีฟ้องผู้ชำระคดีที่เรียกว่าอุทธรณ์นั้นเสร็จกันไปแล้วด้วยและตามกฎหมาย จะเป็นอันถึงเวลาที่จำเป็นบังคับตามคำพิพากษาได้ก็เป็นธรรมดาที่จะต้องกระวนกระวายหาทางหลบหนีกการบังคับต่อไป มีทางออกได้คนจะต้องพากันออกทั้งนั้น พอมิทางโดยถวายฎีกาได้ก็ถวายฎีกาทีเดียว ถ้าเร็วความประสงค์ โดยเหตุว่าเมื่อถวายฎีกาแล้ว การทั้งหลายที่ได้ทำมาในศาลเป็นอันงตมต เมื่อมีทางเช่นนั้น ฎีกาต้อง

*. กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ “พระราชบัญญัติในปรัศยุบัน” โรงพิมพ์กองละโทษ กรุงเทพ, พิมพ์ครั้งแรก ร.ศ.

๑๒๐ หน้า ๑๕๑-๑๕ ๒

๒. กฎหมายราชบุรี เล่ม ๑, โรงพิมพ์กองละโทษกรุงเทพ ร.ศ. ๑๒๐ หน้า ๓๖

เป็นธรรมชาติของความอยู่เอง ฎีกาก็มากขึ้น
ทุกที ปรากฏครั้งแรกในประเทศมีจุลศักราช
๑๒๔๗ ว่าต้องทรงพระกรุณาโปรดตั้งพระ
เจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร
เป็น “อธิบดี” ตรวจฎีกา คือแปลว่า
มีมากเกินทอดพระเนตรเอง ต้องตั้งเจ้า
หน้าทั้น เมื่อมีเจ้าหน้าทั้นตั้งนักเป็นอัน
มีวิธีอุทธรณ์ ๒ ชั้น คืออุทธรณ์ลูกขุนชั้น
หนึ่งและอุทธรณ์ต่อพระเจ้าอยู่หัวชั้นหนึ่ง”

ศาลในสมัยตั้งกระทรวงยุติธรรม

เนื่องจากศาลในสมัยนั้น กระจายอยู่ตามกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ เป็น
การไม่สะดวกในการชำระคดีความ จึงได้มี
ประกาศตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้น เมื่อวันที่
๒๕ มีนาคม ร.ศ. ๑๑๐ (พ.ศ. ๒๔๓๔)
มีเหตุผลตามพระราชปรารภ ประกาศว่า
“ทุกวันนี้คดีของราษฎรซึ่งเกี่ยวข้องซึ่งกัน
และกันอยู่ตามโรงศาลต่าง ๆ ทั้งปวงมีมาก
ขึ้นทุกวัน เพราะอาศัยราษฎรพลเมืองมีการ
ค้าขายเกี่ยวข้องพัวพันถึงกันมากขึ้น ประ
การหนึ่ง ศาลที่จะพิจารณาคดีของราษฎร
นั้นก็แยกย้ายอยู่หลายกระทรวง ทั้งผู้พิ
จารณาและผู้พิพากษาก็อยู่ในที่ต่างกัน ผู้

พิพากษาจะบังคับความชำระคดีด้วยดี
ก็อาศัยถ้อยคำจำนวนที่กระตือรือร้น ไม่ได้
เห็นด้วยจักผู้ในการพิจารณาเลย จึงเป็นข้อ
อุปายทางทุจริตของตระลาการ และคู่ความ
แม้แต่อย่างต่ำ ก็เป็นทางที่จะชักประวิงให้
ความช้าไปได้ต่าง ๆ คดีของราษฎรจึงได้
ค้างค้ำทับถมอยู่ตามกระทรวงโรงศาลนั้น ๆ
มากขึ้นทุกที กว่าจะแล้วได้แต่ละเรื่องก็
ช้านาน เป็นการเสียเวลาทำมาหากินของ
ราษฎรได้ความลำบากในเรื่องนี้เป็นอันมาก”

ในประกาศนี้ ข้อแรกกำหนดให้กระทรวง
ยุติธรรมมีเสนาบดีเป็นประธาน เพื่อ
จะได้บังคับและแก้ไขการขัดข้องในคดี และ
รับผิดชอบให้การพิพากษาและการพิจารณา
เป็นไปโดยสะดวกและยุติธรรม ส่วนในการ
พิจารณาและวินิจฉัยบทกฎหมายเป็นหน้าที่
ของผู้พิพากษาไม่เกี่ยวข้องกับเสนาบดี

ในข้อ ๒ ให้บรรดาคดีทั้งปวงที่พิจารณา
อยู่ในศาลตามกระทรวงต่าง ๆ คือศาล
นครบาล ศาลแพ่งเกษม ศาลแพ่งกลาง
ศาลกรมวัง ศาลอาญานอก ศาลอุทธรณ์กรม
มหาดไทย ศาลกรมนา ศาลกรมท่ากลาง
ศาลกรมท่าซ้าย ศาลกรมท่าขวา ศาล
ต่างประเทศ ศาลราชตระกูล ศาลมรฎก

ศาลสรรพากร ศาลธรรมการ รวมฎีกาด้วย เป็น ๑๖ ศาล กับศาลฝ่ายพระราชวังบวรที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ ตลอดจนบรรดาผู้พิจารณาตระลาการในกระทรวงศาลทั้งปวงนั้น ได้ยกมารวมอยู่ในศาลสถิตยุติธรรมที่ตั้งขึ้นเป็นกระทรวงใหญ่ได้บังคับบัญชาเป็นแห่งเดียวกัน

แต่ศาลทั้งปวงที่ได้พิจารณาคดีมาแต่เดิมเหล่านี้มีมากเกินสมควรแก่การ จึงได้ตัดเลียบบ้าง รวมกันบ้าง ให้คงอยู่แต่ ๗ ศาล คือ

๑. ศาลฎีกา ให้เรียกว่า ศาลอุทธรณ์คดีหลวง

๒. ศาลอุทธรณ์มหาดไทยให้เรียกว่า ศาลอุทธรณ์คดีราษฎร

๓. ศาลนครบาล รวมกับศาลอาญานอก เรียกว่า ศาลพระราชอาญา

๔. ศาลแพ่งเกษม ศาลกรมวัง ศาลกรมนา รวมกันเรียกว่า ศาลแพ่งเกษม

๕. ศาลแพ่งกลาง ศาลกรมท่ากลาง ศาลกรมท่าซ้าย ศาลกรมท่าขวา ศาลธรรมการ และศาลราชตระกูล รวมกันเรียกว่า ศาลแพ่งกลาง

๖. ศาลสรรพากร ศาลมรรฎก รวม

กันเรียกว่า ศาลสรรพากร

๗. ศาลต่างประเทศ ให้คงตามเดิม ประกาศนี้ได้ตั้งกรมรับฟ้อง ขึ้นในกระทรวงยุติธรรมอีกกรมหนึ่ง สำหรับฟ้องและรวมเรื่องของราษฎร แล้วให้ผู้ประทับฟ้องไปยังศาลทั้ง ๗ นั้นตามรูปความที่เป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา มิให้ประทับตามความเป็นพิเศษแห่งบุคคลดังที่เป็นมาแต่เดิม และห้ามราษฎรที่มีอรรถคดี ไปทำเรื่องวางขึ้นอธิบดีเจ้ากระทรวงและกรมอื่น ๆ เว้นแต่เป็นเรื่องวางร้องทุกข์หรือร้องกล่าวด้วยเรื่องของกระทรวงนั่นเอง

ส่วนศาลฎีกาเดิม ก็เปลี่ยนเป็นศาลอุทธรณ์คดีหลวง สำหรับพิจารณาคดีอุทธรณ์ และมีอำนาจเท่าศาลอุทธรณ์ธรรมดา ส่วนที่จะเป็นความฎีกาต่อไปนั้น ให้หลุดเกล้าถวายฎีกาได้ แต่การเกล้าโทษ คำพิพากษาศาลอุทธรณ์คดีหลวง และศาลอุทธรณ์คดีราษฎร และการฎีกาเกล้าโทษ เสนาบดีเจ้ากระทรวงทั้งปวง ฎีกาทัณฑ์นี้เป็นอย่างสูงสุดที่จะได้รับพระบรมราชวินิจฉัยในคดีนั้น และอาจโปรดเกล้าฯ ตั้งองคมนตรีเป็นผู้ชำระตัดสินหรือเรียงความเห็นหลุดเกล้าฯ ถวายเป็นพิเศษ หรืออาจให้

ประชุมเสนาบดีปรึกษาตัดสินความ ข้อน่า
สังเกตก็คือ ฎีกาเรื่องนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ
กระทรวงยุติธรรม

ใน ร.ศ. ๑๓๓ (พ.ศ. ๒๔๓๕) ได้
มีพระราชบัญญัติจัดการศาลในสนามสถิต
ยุติธรรมให้ (๑) ยกเลิกศาลอุทธรณ์คดีหลวง
แล้วยกเอาความอุทธรณ์ที่ค้างในศาลนั้นไป
รวมพิจารณาในศาลอุทธรณ์คดีราษฎรต่อไป
และถ้าจะอุทธรณ์จากศาลนั้นแล้ว ก็ให้
ทูลเกล้าถวายฎีกา (๒) ตั้งศาลราชทัณฑ์
พิเศษอีกหนึ่งศาลสำหรับช่วยศาลพระราช
อาญา ข้าราชการที่ค้างอยู่หรือที่จจะรับใหม่
ให้ศาลทั้งสองแบ่งกันไป (๓) ยกเลิกกรม
ฟ้อง ราษฎรผู้มีบรรดาศักดิ์ให้ไปฟ้องยังศาล
โดยตรง โดยให้ตั้งเจ้าพนักงานรับฟ้อง
ประจำทุกศาล

ร.ศ. ๑๓๔ มีประกาศยกเลิกศาลราช
ทัณฑ์พิเศษ ยกมารวมในศาลพระราช
อาญาเป็นแห่งเดียวกันเรียกว่า ศาลพระราช
อาญา และให้รวมศาลแพ่งซึ่งแบ่งเป็น
สองศาลรวมเป็นศาลแพ่งเดียว

เฉพาะศาลกรมวังนั้นรวมเข้ามาสังกัด
กระทรวงยุติธรรมตามประกาศเมื่อ ร.ศ.
๑๓๐ แต่ต่อมา ร.ศ. ๑๓๔ กลับตั้งขึ้นใหม่

โดยพระราชหัตถเลขาที่ ๖ ลงวันที่ ๘ มิ
ถุนายน ร.ศ. ๑๓๔ ว่าจะให้กระทรวงวังมี
อำนาจบังคับบัญชาตัดสินคดีความที่เกี่ยวกับ
คนในพระบรมมหาราชวัง ภายหลังอำนาจ
นี้จำกัดลงว่า (๑) ข้าราชการซึ่งจำเลย
เป็นคนต้องห้ามออกจากพระราชฐานไม่ได้
(๒) ความเกิดในพระราชวัง ใน พ.ศ.
๒๔๖๘ ก็ได้ยุบเลิกกรมพระนิติศาสตร์อัน
เป็นกรมศาลกระทรวงวังเสีย

ศาลที่จัดขึ้นใหม่ ให้อยู่ในสังกัดกระทรวง
ยุติธรรมดังกล่าวนั้น เป็นศาลในกรุง
เทพฯ ส่วนศาลในหัวเมืองคงเป็นไปตามเดิม
ยังหาได้รวมเข้าไม่ พระบรมมหาราชวัง
หัวเมือง ร.ศ. ๑๓๔ ยังคงแยกศาลหัวเมือง
ไปสังกัดอยู่ในกระทรวงมหาดไทย และ
กระทรวงนครบาล เมื่อได้จัดระเบียบราชการ
ศาลในกรุงเทพฯ เข้ารูปคดีแล้วใน
ร.ศ. ๑๓๕ จึงได้เริ่มต้นจัดการศาลหัวเมือง
เพื่อในที่สุดจะได้รวบรวม ให้เข้ามาสังกัด
กระทรวงยุติธรรม เช่นเดียวกับศาลในกรุง
เทพฯ โดยตราพระราชบัญญัติตั้งข้าหลวง
พิเศษสำหรับจัดการแก้ไขธรรมเนียมศาล
ยุติธรรมหัวเมืองทั้งปวง ร.ศ. ๑๓๕ กำหนด
ให้ข้าหลวงพิเศษมีอำนาจหน้าที่เยี่ยมเยียน
ศาลหัวเมืองและตรวจตราการงาน จัดการ

แก้ไขกิจการของศาลหัวเมือง ให้เป็นไปโดยถูกต้องตามพระธรรมนูญศาลหัวเมือง ข้าหลวงพิเศษได้จัดราชการศาลสำเร็จทั่วราชอาณาจักร จนราชการศาลดำเนินไปโดยเรียบร้อย หมดความจำเป็นที่จะตั้งข้าหลวงพิเศษต่อไป ดังนั้นใน พ.ศ. ๒๔๕๘ จึงยกเลิกตำแหน่งนี้เสีย และตั้งข้าหลวงพิเศษยุติธรรมขึ้นแทน มีอำนาจพิจารณาพิพากษาบังคับบรรดคดีแพ่งและอาญา และตรวจตราระเบียบราชการศาล แนะนำครอบครัวผู้พิพากษาตุลาการได้ทั่วทุกหัวเมือง

พระธรรมนูญศาลยุติธรรม ร.ศ. ๑๒๗ ในเวลาต่อมา ได้แบ่งศาลออกมาเป็น ๓ แผนก คือ ศาลฎีกาแผนกหนึ่ง รับผิดชอบต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ศาลสถิตยุติธรรมกรุงเทพแผนกหนึ่ง ศาลหัวเมืองแผนกหนึ่ง ศาลสองแผนกหลังนี้ขึ้นอยู่กับกระทรวงยุติธรรม

ใน ร.ศ. ๑๓๑ (พ.ศ. ๒๔๕๕) โดยประกาศ จัดระเบียบราชการกระทรวงยุติธรรมลงวันที่ ๓ เมษายน ร.ศ. ๑๓๑ ให้ยกศาลฎีกามารวมอยู่ในกระทรวงยุติธรรม ดังนั้นศาลที่ขึ้นอยู่กับกระทรวงยุติธรรมตอนนั้นจึงแบ่งออกเป็น ๒ แผนก คือ

(๑) ศาลสถิตยุติธรรมกรุงเทพได้แก่

๑. ศาลฎีกา (ซึ่งเป็นศาลอุทธรณ์ชั้นสูงสุด)

๒. ศาลอุทธรณ์ (ซึ่งเป็นศาลอุทธรณ์ชั้นแรก)

๓. ศาลพระวราชอาญา	} ซึ่งเป็นศาลสูงชั้นต้นและคดีต่างประเทศ
๔. ศาลแพ่ง	
๕. ศาลต่างประเทศ	

๖. ศาลโปริตสภา (ซึ่งเป็นศาลชั้นต่ำชั้นต้นและเป็นศาลไต่สวนด้วย)

(๒) ศาลหัวเมือง แบ่งเป็น ๓ ชั้น

๑. ศาลมณฑล

๒. ศาลเมือง

๓. ศาลแขวง

ใน พ.ศ. ๒๔๖๐ ได้ประกาศใช้พระธรรมนูญศาลทรัพย์สินฯ พระพุทธศักราช ๒๔๖๐ ให้ตั้งศาลทรัพย์สินฯ เพิ่มขึ้นในสนามสถิตยุติธรรมศาลหนึ่ง เป็นกระทรวงศาลมีอำนาจ ตลยตพระราชอาณาจักรรับบังคับบัญชาสรรพกรณีจับทรัพย์สินฯ แต่ศาลนี้ จะเปิดพิจารณาต่อเมื่อมีสภาพสงครามเกิดขึ้น และเมื่อเห็นสมควรจะให้ศาลนี้ได้นั่งพิจารณาเมื่อใด จึงจะมีประกาศพระบรมราชโองการให้ตั้งผู้พิพากษาประจำ

ศาลและดำเนินการตามพระธรรมนูญเป็น
คราว ๆ ไป

การได้มาซึ่งเอกราชในทางศาล

ประเทศไทยในสมัยก่อน มีสนธิสัญญาไม่เสมอภาค เป็นที่เสียเปรียบแก่ต่างประเทศ โดยเฉพาะ เรื่องเอกราชทางการศาล เช่นสัญญาทางพระราชไมตรีระหว่างประเทศไทยกับอังกฤษ หรือระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ซึ่งทำเมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๙ (รัชสมัยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) ทำให้เกิดสิทธิสภาพนอกอาณาเขต ขึ้นในประเทศไทย กล่าวคือยอมให้กงสุลต่างประเทศมีอำนาจชำระความคนในบังคับบัญชาของเขา โดยลงโทษตามกฎหมายของประเทศนั้น ๆ ด้วย

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ เช่นเลิกทาส จัดการศึกษาแบบตะวันตก จัดตั้งกระทรวงทบวงกรม โดยเฉพาะจัดระเบียบการศาลยุติธรรมก้าวหน้าดีมาก จึงขอแก้ไขสัญญาทางพระราชไมตรี ทำให้การพิจารณาคดียังศาลกงสุลเลิกไปแต่ไม่ใช่เลิกไปเฉย ๆ ไทยต้องเสียดินแดนบางส่วนไปเพื่อแลกเอกราชทาง

การศาลมา กล่าวคือกับอังกฤษไทยต้องยกมณฑลมาลายูคือ ตรัง กานู กลันตัน ไทรบุรี และเปอลิสให้อังกฤษ เพื่อแลกกับเอกราชทางการศาลกับให้คนอังกฤษและในบังคับอังกฤษ ซึ่งได้จดทะเบียนไว้กับกงสุลก่อน พ.ศ. ๒๔๔๒ ต้องมาขึ้นศาลไทย พิเศษคือศาลต่างประเทศ ส่วนนอกนั้นขึ้นศาลไทยทั้งหมด กับฝรั่งเศส ไทยเสียพระตะบอง เสียมราฐ และศรีโสภณ เพื่อแลกกับสิทธิทางการศาล คือชาวอาเซียในบังคับฝรั่งเศสที่ลงทะเบียน ภายหลัง พ.ศ. ๒๔๕๐ ต้องขึ้นศาลไทยหมด ส่วนพวกที่ลงทะเบียนไว้ก่อน พ.ศ. ๒๔๕๐ ขึ้นศาลไทยพิเศษ คือศาลต่างประเทศ ดังนั้นเอกราชทางการศาลที่ได้มานี้ จึงเป็นเพียงบางส่วน ไทยต้องมีศาลต่างประเทศหรือศาลคดีต่างประเทศ เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคนต่างประเทศ วิธีการในศาลมีข้อผูกพันอยู่ตามสัญญาทางพระราชไมตรีหลายประการ คือกงสุลต่างประเทศมีอำนาจ ที่จะมานั่งในศาลเวลาชำระความได้ มีสิทธิที่จะถอนคดีไปจากศาลไทยโดยโอนไปชำระยังศาลกงสุลเสียเอง เวลาจะพิพากษาต้องแจ้งกงสุลทราบว่าจะตัดสินอย่างไร

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ประเทศไทยได้ดำเนินการแก้ไขสนธิสัญญาโดยถือหลักรับรองเอกราชเท่าเทียมกัน วิธีการให้กงสุลมานั่งพิจารณาคดี และการมีศาลกงสุลในประเทศไทยได้เลิกไปแต่สิทธิของคดีของเจ้าพนักงานทูตกับกงสุล ยังคงมีอยู่ซึ่งประเทศมหาอำนาจ ยังสงวนอำนาจนี้ไว้ต่อไปอีกเป็นเวลา ๕ ปี ภายหลังประเทศไทยได้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายครอบครัวแล้ว

เมื่อเปลี่ยนการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ได้มีบทบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแยกอำนาจตุลาการออกเป็นส่วนต่างจากอำนาจบริหาร และให้ผู้พิพากษามีอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดี ในด้านเกี่ยวกับพระธรรมนูญศาลยุติธรรมได้แก้ไขให้ยกเลิก ตำแหน่งข้าหลวงพิเศษยุติธรรม เลิกศาลมณฑล และให้มีฐานะเป็นศาลจังหวัด ยุบตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑล และตั้งข้าหลวงยุติธรรมขึ้นแทน ในเวลาเกี่ยวกับรัฐบาลเร่งรัดปรับปรุงประมวลกฎหมายต่างๆ ให้สำเร็จบริบูรณ์อย่างรวดเร็ว ในต้นปี พ.ศ. ๒๔๗๘ ได้ประกาศพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๔๗๘ จึงไม่มีกล่าวถึงศาลต่างประเทศ หรือศาลคดี

ต่างประเทศ แต่เนื่องจากสิทธิถอนคดีมีอยู่ภายใน ๕ ปี และเพื่อป้องกันมิให้ต่างประเทศใช้สิทธิอันนี้ รัฐบาลจึงป้องกันโดยตรวจตราพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการพิจารณาพิพากษาคดีบางประเภทชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๘ และออกกฎกระทรวงยุติธรรมตามความในมาตรา ๕ แห่ง พระธรรมนูญศาลยุติธรรม จัดตั้งแผนกพิเศษขึ้นในศาลแพ่ง ศาลอาญา และศาลแขวง พระนครได้เพื่อให้ทำการพิจารณาพิพากษาคดีบางประเภทเกี่ยวกับคนในบังคับอังกฤษ กับฝรั่งเศสเป็นการชั่วคราว

ต่อมา รัฐบาลมีนโยบายที่จะแก้ไขหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรีเพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับนานาประเทศเป็นไปตามหลักเสมอภาค และให้มีเอกราชทางศาลโดยสมบูรณ์ จึงได้ยกเลิกหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรีเดิม และเจรจาขอทำสนธิสัญญาใหม่ โดยได้ขอให้ประเทศต่างๆ ยกเลิกสิทธิถอนคดีเสียก่อนถึงกำหนด ๕ ปี ซึ่งรัฐบาลต่างประเทศก็ให้ความร่วมมืออย่างดี ยอมสละสิทธิถอนคดีบางประเทศให้คำรับรองว่า จะไม่ใช้สิทธิดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๔๘๑ ได้แลกเปลี่ยนสนธิสัญญาทางไมตรีพาณิชย์

และการเดินเรือระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ณ กรุงเทพร เป็นฉบับสุดท้าย ความจำเป็นที่ต้องมีแผนกพิเศษเพื่อชำระคดีบางประเภทเกี่ยวกับคนต่างประเทศทั้งหมดไป รัฐบาลจึงตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาพิพากษาคดีบางประเภทชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๘ และโอนคดีที่เกี่ยวกับคนอังกฤษและคนในสังกัดชาติฝรั่งเศส ไปยังศาลธรรมดา พุทธศักราช ๒๔๘๑ และกระทรวงยุติธรรมได้ออกกฎกระทรวงตามความในมาตรา ๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๔๘๒ ยกเลิกการจัดตั้งแผนกพิเศษในศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแขวงพระนครใต้เสีย

นับแต่นั้นเป็นต้นมา ประเทศไทยก็ได้รับเอกราชในทางการศาลโดยสมบูรณ์

ศาลตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมฉบับปัจจุบัน

พระธรรมนูญศาลยุติธรรมมาตรา ๓ วรรคแรกบัญญัติว่า “ศาลยุติธรรมทั้งหลายตามพระธรรมนูญนี้ให้สังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรม”

ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมมาตรานี้ กำหนดให้ศาลซึ่งสังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรมเท่านั้นเป็นศาลยุติธรรม ส่วนศาลอื่น ๆ นอกจากศาลสังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรมเช่นศาลทหาร ตามพระธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๘๘ สำหรับชำระคดีที่ทหารถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดก็ดี ไม่ขึ้นต่อกระทรวงยุติธรรม แต่ขึ้นต่อกระทรวงกลาโหม ไม่ได้บังคับตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม แต่บังคับตามพระธรรมนูญศาลทหาร ไม่เรียกว่าศาลยุติธรรม

อนึ่ง ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๑๖ ลงวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๐๑ ให้ศาลยุติธรรมทั้งราชอาณาจักร นอกจากศาลแพ่ง ศาลแขวงและศาลคดีเด็กเยาวชน ทำหน้าที่เป็นศาลทหาร เพื่อชำระคดีอาญาบางชนิดที่ระบุไว้ในท้ายประกาศนั้น ศาลยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวกับคดีต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายประกาศนั้น ก็ไม่เรียกว่าศาลยุติธรรมเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีศาลทรัพย์สินที่ตั้งขึ้นโดยฝ่ายขณะสงครามเพื่อพิจารณาคดี เกี่ยวกับทรัพย์สินของชาติศัตรูตามกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยก็เคยจัดตั้งศาลชนิดนั้นขึ้น เมื่อ พ.ศ.

๒๔๖๐ ก็ไม่เรียกว่า ศาลยุติธรรมเช่นเดียวกัน

ศาลยุติธรรมที่ว่านี้บัญญัติไว้ในพระธรรมนูญศาลยุติธรรมก็มี บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่นก็มี ศาลยุติธรรมที่บัญญัติไว้ในพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ปรากฏอยู่ในมาตรา ๒ และมาตรา ๓ ได้แก่ ศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์ ศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลจังหวัด ศาลแขวง และที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่นใด พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและ

เยาวชน พ.ศ. ๒๔๙๔ มาตรา ๖ ซึ่งบัญญัติว่า ให้ศาลคดีเด็กและเยาวชนเป็นศาลยุติธรรมชั้นต้น ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

จึงเป็นอันกล่าวโดยสรุปได้ว่า ศาลยุติธรรมนั้น ได้แก่ศาลทั้งหลายซึ่งสังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรม หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า คือศาลตามพระธรรมนูญ ศาลยุติธรรมก็ได้

(ยังมีต่อ)

Title : Law for the Organization of Courts of Justice

Author : Sathit Lenthaisong

Contents : It has been recognized throughout the history of Thailand that the King was the omnipotent body in whom the supreme authority was entrusted and from whom the final decision on any dispute or conflict between or among his subjects in the kingdom was granted. During the Ayuthya period the system of four administrative bodies was introduced. It comprised four distinguished departments, namely, the Department of Interior, the Department of Palace, the Department of Finance and the Department of Farm. Each of them maintained its own judicial organ. The practice initiated in this era, immensely affected the later development since numerous courts were found in almost every governmental establishment. It was until B.E. 2434 that the first Ministry of justice finally came into being. Its existence was aimed at bringing all courts, then scattered in various hierarchical units, under its jurisdiction. This initial improvement was not adequate when compared to the problems prevailing at that time. Moreover, the lack of judicial system cost Thailand dearly. Particularly, extra-territorial privilege had to be conceded to all western countries whose pretext was solely based on our judicial handicap and whose threats to use force was imminent should their demands be met with an adverse response. The situation necessitated a timely acquisition of Substantive Law, Law of Procedure and Law for the Organization of Courts of Justice. It took this country forty-eight years to perfect its judiciary. Finally, the painstaking task being finished, Thailand regained its judicial independence in B.E. 2482. Since then the judicial system has not only won international recognition but has also been successfully accommodated in the life of the Thai people. The term "court" being used in this article is confined only to those coming under the jurisdiction of the Ministry of Justice and the Law for the Organization of Court of Justice. Martial and Prize Courts are not included.

INTRODUCTION

The French veto of the British membership of the European Economic Community has aroused a great deal of interest in the Community itself. It is, therefore, important that the operation of the 'Common Market' should be understood. The following article is designed to achieve this purpose.

During the first week of November 1962, the Department of Foreign Service and Diplomacy, Faculty of Political Science had organised an international seminar on the European Common Market. Several papers were presented for discussion and participants included representatives from the Common Market countries, the United Kingdom, the United States, interested organisations in Thailand as well as professors and lecturers from Thammasart and Chulalongkorn Universities. It is hoped to publish the full account of this seminar in due course.

The following article is taken from one of the papers presented at the seminar. Dr. Hans Christian Lankes, who presented this paper for discussion, served for three years in the Commission of the European Economic Community at Brussels. He is, at present, Counsellor of the Embassy of the Federal Republic of Germany.

Dr. Somsakdi Xuto
Chairman, Organising Committee of
the Seminar on 'The Common Market'